

Dağlarca

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Ortaokul bitirme sınavlarının ilki 'Türkçe' dersindendi. Çıkıp, bilgi vermek için babama telefon ettim. Fazıl Hüsnü'nün bir şiirini açıklamamı istediler de-

yince, ağzından 'öff!' diye bir ünlem çıktı. Tepkisinin nedenini merak ettim, "Soyut ve zor bir şairdir" dedi.

1940'lı yılların başında Behçet Necatigil, babamın Kars Lisesi'nden öğretmeniydi. Yeni şiirin burçlarından birisi olan Dağlarca'yı onlara okutmuş, onun kendisini ilk bakışta ele vermeyen gizemli, uzak dünyasının sırlarını bulmalarını istemişti. 'Güçlük,' belli ki, biraz da Necatigil'in hassasiyetinden kaynaklanıyordu. Ama bu uyarıyı yalnız ben değil Türkçe şiirde asla unutmadı. Türk şiiri hep saygı duydu. Ama Dağlarca'nın şiirinden her zaman korktu, çekindi.

O Dağlarca, adının vurguladığı gibi dağlarca güçlü, görkemli, yüce bir şiirin sahibi olarak bugün 83 yaşında ve ayakta. Köşesinde, şiirini, bir sabır çilesinden örüyor ve o sürecin akıl almaz iradesini nasıl gösterdiğini daha geçenlerde bir dergide şöyle açıklıyor: 'Ben akkağıt sayrısıyım. Boş bir kağıt görünce istediği kadar küçük olsun koparır cebime koyarım. Cebimde boş kağıt olunca tedirginimdir. Onun üzerine yazmak kaçınılmaz olarak çağırır beni. İlk yalnız kalışında kağıdı çıkarır, kalemin ucunu üstüne koyarım, o ana kadar hiç düşünmediğim bir şiir kımıldamaya başlar. Yürür gider. Cebime koyarım kağıdı. On kez, yüz kez çıkarır çıkarır düzeltirim. Dolmuştur. Bu kez öbür kağıtlar çağırır beni. Gün de böyle geçer, aylar da yıllarda...' (Öküz Dergisi, Ocak 1998)

Bu neyin çabasıdır? İnsan niçin şiir yazar? Bir ömür muhasebesi yapılmadan yanıtlanamayacak bu soruya Dağlarca'nın düşürdüğü ışık şudur: "Şiiri benim alınyazımdır... Daha doğrusu Dağlarca bir şiirin adıdır. Ben onun bakıcısıyım. O yemek yer, su içer, ben sofrayı toplarım. Bundan gocunmuyorum. Bir alınyazısı olarak alışı-tım. Üzüntüm ölürsem ona kimin bakacağıdır." Galiba yukarıda eksik söyledim; Dağlarca'nın, öldükten sonra şiire kimin bakacağını düşünerek tasalanması, sadece ömrünün muhasebesi değildir, bütün bir şiir evreninin padişahı olduğunu ağır ve tok sesli bir gong gibi dünyaya duyurması, buna mukabil her şairin kaygısını dile getirmesidir. Dağlarca, "Karşılığında yaşama verilmemiş her şey yersizdir" derken şiirin hiçliğe dayandığını, şiirin ancak boşlukta ve bir yokluğun içinde üretilebileceğini, ama gene de hayatla ödeşmesi gerektiğini vurguluyordu.

Eğer yirminci yüzyıl yenilikçi Türk şiirinin mistik bir kökenden türeyip daha modernist bir anlayışla eklemelenmesini başaran çaba özellikle Dağlarca'nın şiiriyse, nedeni bu şiirin felsefeyle kurduğu yoğun ilişkidir. Çünkü, felsefe de edebiyat da sonunda hayatın gerçeğini sorgulamaktan öte bir şey değildir. Gerçekten de modern Türk şiirinde evreni, nesnelere ve olguları, nihayet bunların belirlediği insan tekini sorgulayan hangi şair varsa onda Dağlarca'nın izini bulmak mümkündür. Türk şiirinin Divan edebiyatından bu yana getirdiği en yoğun gelenek ögesi olan 'darb - ı mesel' anlamındaki mısranın bu kadar yalın, duru ve aydınlık bir dille (ki o modernizmin en önemli göstergesidir) ve bakılıp görülmemiş, duyulup algılanmamış bir gerçeği im(ge)lemek için yenden kurulması ilk kez onunladır. Bu bir rastlantı değildir. Daha 1934'te ilk kitabını yayınlarken Türk şiirindeki sarsılışı gözlemlemiş, Yahya Kemal - Nazım Hikmet kopuşmasını yaşamış, bu şiirin daima maddedeki insanla insandaki maddeyi aramak arasında yaşadığı tedirginliğin ve ürperişin köprüsü olmaya karar vermişti. Suların insanlardan akıllı olduğunu ilk o buldu. Hayvanların padişahının gece olduğunu ilk o söyledi.

Dağlarca'nın temel kaygısı her zaman dil oldu. Bu da aslında felsefi bir sorundu. Çünkü, felsefe dilin dışında üretilemez ama felsefeden beslenmemiş bir dil de anlam taşıyamaz. Dağlarca bu mantığa bir eklemeye bulunuyor, şiirin evrene bir katkı olduğunu, dolayısıyla verili dille değil özgül bir dille üretilmesi gerektiğini söylüyordu. Dağlarca'nın şiiri duyarlılığının yanı sıra im düşüren, kavram üreten bir edimdi. Elbette yeni bir dil kuracaktı. Nitekim, son yapıtlarından birisinin bilgisayarlarla ilgili olması boşuna değildi.

Dağlarca yaşıyor. Bu, Türkçenin onuru, yüz akıdır. Ama Dağlarca'nın binlerce şiiri de gün ışığına çıkmayı bekliyor. Okur bulup bulmaması önemli değildir, Çünkü, şiir sonunda bir yeryüzü duruşudur; bir etiktir, bir varoluş biçimidir, daima bir boşalma, bir eksiltmedir. Onu algılamak bu süreci yaşamaktır. İnsanlardan böyle bir şeyi bekleme hakkımız yok, olsa olsa onlara böyle bir şeyi önerebiliriz. Dağlarca şiirinin bir evrensel sınır çizgisi olarak yaptığı da budur!